

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 257/2022-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti postupu a uzneseniam Okresného súdu Martin č. k. 3 T 72/2020 zo 14. januára 2022 a Krajského súdu v Trenčíne č. k. 23 Tos 10/2022 z 2. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 30. marca 2022, doplnenou podaním doručeným ústavnému súdu 27. apríla 2022, domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 8 ods. 1, 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 T 72/2020 zo 14. januára 2022 (ďalej len „prvostupňové uznesenie“) a Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23Tos/10/2022 z 2. februára 2022 (ďalej len „druhostupňové uznesenie“). Ústavnému súdu ďalej navrhuje, aby obe napadnuté uznesenia zrušil a vec vrátil všeobecným súdom na ďalšie konanie, pričom tiež žiada, aby ho ústavný súd prepustil z väzby na slobodu. Sťažovateľ v osobitnej prílohe zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené väzobné trestné stíhanie pred okresným súdom pod sp. zn. 3 T 72/2020 pre pokus obzvlášť závažného zločinu úverového podvodu a prečin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky. V trestnej veci sťažovateľa bola obžaloba pôvodne podaná Okresnému súdu Žilina 15. júla 2020, pričom uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Ndt 18/2020 z 27. októbra 2020 došlo k jej odňatiu Krajskému súdu v Žiline (ako súdu nadriadenému Okresnému súdu Žilina) a jej prikázaniu krajskému súdu, ktorý následne uznesením č. k. 2 Nto 12/2020 zo 16. novembra 2020 vec prikázal okresnému súdu. Sťažovateľ bol pôvodne vzatý do väzby uznesením Okresného súdu Žilina z 19. mája 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline z 12. júna 2018. Na základe príkazu príslušného prokurátora z 29. novembra 2018 bol sťažovateľ prepustený na slobodu s okamžitým nástupom do výkonu trestu odňatia slobody v inej trestnej veci. Sťažovateľ bol v aktuálnej trestnej veci podľa § 71 ods. 3 písm. d) Trestného poriadku opätovne vzatý do väzby 2. decembra 2020 z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. V rámci vedeného trestného konania okresný súd prvostupňovým uznesením zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu podanú z 20. decembra 2021 (ďalej aj „žiadosť o prepustenie z 20. decembra 2021“) a väzbu nenahradil alternatívnymi opatreniami. O sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu rozhodol krajský súd druhostupňovým uznesením, ktorým ju ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v prvom rade formuluje v ústavnej sťažnosti námietku porušenia požiadavky urýchleného prejednávania väzobných vecí, keď podľa jeho mienky okresný súd a krajský súd o jeho žiadosti o prepustenie z 20. decembra 2021 nekonali urýchlene, keďže podľa neho celková dĺžka konania predstavovala neprimeranú dobu, a to štyridsaťdeväť dní (od 20. decembra 2021 do 7. februára 2022).

4. Porušenie základných práv sťažovateľa je podľa neho dané aj tou okolnosťou, že v čase rozhodovania o jeho väzbe sa trestné konanie proti nemu viedlo už vyše tri a pol roka. So zistením krajského súdu, že počas väzobného trestného stíhania sťažovateľa nedochádzalo k nedôvodným prietahom, sťažovateľ nesúhlasí a nepovažuje za postačujúce ani strohé odôvodnenie, že väzba v tomto prípade nepresahuje zákonom ustanovenú lehotu trvania väzby a je daná proporcionalita väzby vo vzťahu k hroziacemu trestu. Tvrdí, že v jeho trestnej veci dochádza k neustálym prietahom a väzba tak neplní preventívny, ale rýdzo represívny charakter.

5. Sťažovateľ argumentuje, že krajský súd svoje rozhodnutie založil na nedostatočnom prieskume a svojvoľnej obhajobe správnosti a zákonnosti prvostupňového uznesenia okresného súdu. Dôvodí, že aby jeho väzba mohla byť do budúca zákonná, teda aby mohli legálne dôvody sťažovateľovej väzby naďalej existovať, musia k nim pristúpiť aj ďalšie nové, významné a dostatočné dôvody na jej ďalšie trvanie, čo sa v jeho prípade nedeje.

6. Sťažovateľ namieta, že všeobecné súdy konajúce o jeho osobnej slobode nevenovali vôbec pozornosť tej skutočnosti, že sa v tom čase nachádzal vo väzbe už celkovo dvadsaťšesť mesiacov, pričom z toho sedem mesiacov (od 14. decembra 2018 do 10. júla 2019) vykonával väzbu počas výkonu trestu odňatia slobody. Dodáva, že prvýkrát bol v danej veci vo väzbe od 19. mája 2018 do 29. novembra 2018 a v súčasnosti ju vykonáva od 2. decembra 2020 na základe rozhodnutia krajského súdu podľa § 71 ods. 3 písm. d) Trestného poriadku.

7. Podľa vyjadrenia sťažovateľa doba nečinnosti všeobecných súdov po podaní obžaloby 15. júla 2020 nemôže byť pričítaná na jeho ťarchu, keďže sa pred Okresným súdom Žilina opodstatnene domáhal práva na nestranný a nezaujatý súd. Sťažovateľ objasňuje, že na základe toho krajský súd 16. novembra 2020 rozhodol, že trestná vec sťažovateľa vedená pred Okresným súdom Žilina pod sp. zn. 47 T 73/2020 sa tomuto súdu odníma a prikazuje okresnému súdu. Krajský súd sa teda stotožnil s jeho návrhom a potvrdil tak jeho opodstatnenosť. Sťažovateľ je tak toho názoru, že dobu nečinnosti všeobecných súdov po podaní obžaloby by bolo možné pričítať na jeho ťarchu jedine vtedy, ak by jeho návrh na odňatie veci bol nadriadeným súdom posúdený ako neopodstatnený. Rovnako sa domnieva, že na jeho ťarchu nemožno pripisovať ani dobu rozhodovania o odňatí veci Krajskému súdu v Žiline a jej prikázaní krajskému súdu, ku ktorému napokon došlo rozhodnutím najvyššieho súdu č. k. 1 Ndt 18/2020 z 27. októbra 2020, keďže toto konanie neinicioval on, ale Krajský súd v Žiline z dôvodu zaujatosti jeho sudcov.

8. Sťažovateľ uvádza, že odôvodnenie jeho väzby je v zásade v súdnych rozhodnutiach rovnaké od jeho vzatia do väzby 19. mája 2018 až po posledné rozhodovanie o jeho väzbe. Všeobecné súdy rozhodujúce o jeho osobnej slobode mu však nedali relevantné odpovede na namietané skutočnosti tvoriace podstatnú časť jeho žiadosti o prepustenie z 20. decembra 2021.

9. Odôvodneniam rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu sťažovateľ vytýka, že z nich nie je zrejmé, na základe akých skutkových zistení a následných úvah dospeli súdy k záveru, že v minulosti sťažovateľovi uložené nepodmienečné tresty odňatia slobody pravdepodobne nemali na neho potrebný prevýchovný vplyv, čo negatívne dokresľuje jeho osobu a zvyrazňuje potrebu jeho dočasnej izolácie od spoločnosti s cieľom zabrániť mu v páchaní ďalšej trestnej činnosti. Z rozhodnutí podľa neho nie je zrejmé, či sa súdy vôbec posúdením tejto otázky zaoberali, pretože sťažovateľ výstižne a argumentačne poukázal na jeho právo na prezumpciu neviny, výchovnú funkciu výkonu trestu odňatia slobody a na podporu svojich obhajobných tvrdení predložil súdu také dôkazy, ktoré sú nepochybne pre rozhodovanie o väzbe dôležité a poukazujú na charakter sťažovateľa a jeho nápravu počas výkonu trestu odňatia slobody.

10. Sťažovateľ takisto namieta, že okresný súd a krajský súd nereagovali vo svojich rozhodnutiach na jeho požiadavku prezentovanú v podaní zo 14. januára 2022, ktorým doplnil svoju žiadosť o prepustenie z 20. decembra 2021. Vysvetľuje, že okresný súd a krajský súd, ktoré v minulosti rozhodovali o jeho predchádzajúcej žiadosti o prepustenie z väzby z 27. októbra 2021, sa podľa jeho mienky náležite nevysporiadali s tu prednesenou právne relevantnou argumentáciou,

preto sťažovateľ žiadal, aby sa konajúce súdy opätovne zaoberali dôvodmi uvedenej minulej žiadosti v rámci rozhodovania o žiadosti o prepustenie z 20. decembra 2021.

11. Sťažovateľ postupu oboch konajúcich súdov vytýka aj tú skutočnosť, že pre účely náležitého posúdenia možnosti nahradenia jeho väzby peňažnou zárukou ponúknutou jeho družkou túto pre uvedené účely nevypočuli, a teda dôsledne neskúmali splnenie zákonných podmienok na nahradenie väzby uvedeným alternatívnym opatrením.

12. Napokon sťažovateľ v argumentácii svojej ústavnej sťažnosti podrobuje kritike aj postup okresného súdu, akým rozhodol o námietke zaujatosti uplatnenej proti konajúcemu samosudcovi podanej sťažovateľom 14. januára 2022 v doplnení svojej žiadosti o prepustenie z 20. decembra 2021. Uvádza, že ako na relevantný dôvod v námietke zaujatosti poukázal na rozsiahly podnet, ktorý osobne podal 15. októbra 2021 a v ktorom upozornil na rozsiahle korupčné správanie sudcov celého Žilinského kraja, kde minimálne dvaja z nich majú mať blízky vzťah k dotknutému samosudcovi.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa sú uplatnené námietky porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, čl. 8 ods. 1, 2 a 5 listiny a čl. 5 ods. 1, 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru prvostupňovým uznesením okresného súdu a druhostupňovým uznesením krajského súdu, ku ktorému malo podľa mienky sťažovateľa dôjsť jednak nerešpektovaním požiadavky urýchleného prejednávania väzobných vecí, nezohľadnením zbytočných prietahov v meritórnom trestnom konaní pri rozhodovaní o jeho osobnej slobode, ako aj arbitrárnosťou a nepreskúmateľnosťou označených rozhodnutí konajúcich súdov a ich nedostatočnou odôvodnenosťou.

III.1. K namietanému porušeniu požiadavky urýchleného pojednania väzobnej veci:

14. Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky aj na rýchlosť tohto preskúmania. Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou, v rámci ktorej sa zaoberal požiadavkou urýchlenosti rozhodovania o väzbe z hľadiska čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a tiež z hľadiska čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, uviedol, že jednotlivé lehoty sa z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu. V zásade však požiadavke neodkladnosti rozhodovania o väzbe v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, resp. čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla zodpovedá lehota konania nepresahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca (III. ÚS 255/03, III. ÚS 636/2017, II. ÚS 127/2020, II. ÚS 11/2022).

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj na základe súčinnosti poskytnutej zo strany okresného súdu zistil ústavný súd tieto informácie relevantné pre posúdenie ústavnej sťažnosti sťažovateľa:

Okresnému súdu bola žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby doručená 20. decembra 2021. Väzobný výsluch pred okresným súdom sa uskutočnil 14. januára 2022 a po jeho vykonaní okresný súd rozhodol prvostupňovým uznesením toho istého dňa. Vzápätí po jeho vyhlásení podal proti nemu sťažovateľ sťažnosť, pričom dôvody sťažnosti nadiktoval priamo do zápisnice o výsluchu. Okresný súd predložil spisový materiál spolu so sťažnosťou na rozhodnutie krajskému súdu 26. januára 2022. Sťažovateľ dodatočne doručil krajskému súdu 27. januára 2022 a 31. januára 2022 písomné dôvody sťažnosti. Krajský súd rozhodol o podanej sťažnosti druhostupňovým uznesením 2. februára 2022, ktoré bolo sťažovateľovi podľa jeho vyjadrenia doručené 7. februára 2022.

16. Okresný súd prvostupňové uznesenie vydal 14. januára 2022, teda s odstupom dvadsiatich piatich dní od podania žiadosti sťažovateľa, potom vykonal v meritórnej trestnej veci dva termíny hlavného pojednávania 18. a 25. januára 2022 a následne predložil spisový materiál spolu so sťažnosťou na rozhodnutie krajskému súdu 26. januára 2022. Od vydania prvostupňového uznesenia po predloženie veci krajskému súdu uplynulo jedenásť dní. Celková doba konania pred okresným súdom tak predstavuje tridsaťšesť dní. Po doručení posledného odôvodnenia sťažnosti sťažovateľom 31. januára 2022, keď bol krajský súd objektívne spôsobilý vo veci sťažovateľa rozhodovať, tento vydal svoje rozhodnutie 2. februára 2022 a sťažovateľovi ho doručil 7. februára 2022, teda s odstupom siedmich dní od predloženia veci. Okresný súd teda vo väzobnej veci sťažovateľa konal po celkovú dobu tridsiatich šiestich dní. Krajský súd vo väzobnej veci sťažovateľa konal po dobu siedmich dní.

17. V zmysle citovanej judikatúry je doba nepresahujúca na jednom stupni konania lehotu jedného kalendárneho mesiaca z hľadiska záruk poskytovaných namietanými čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru štandardne akceptovateľná. Tak, ako to vyplýva z predchádzajúcich uvedených informácií v posudzovanom prípade sťažovateľa, skutočná dĺžka prvostupňového konania prekročila odporúčanú lehotu o nie rozsiahlu dobu šiestich dní, avšak v danom prípade je potrebné v súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu i Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) (napr. rozsudky vo veci Fedorenko proti Rusku z 20. 9. 2011, č. 39602/05 a Mooren proti Nemecku z 9. 7. 2009, č. 11364/03) zohľadniť aj individuálne okolnosti veci, a to tú okolnosť, že bezprostredne po vydaní prvostupňového uznesenia vykonal okresný súd ešte dva termíny hlavného pojednávania v merite trestnej veci sťažovateľa. Takisto s prihliadnutím na skutočnosť, že druhostupňové konanie pred krajským súdom nielenže odporúčanú lehotu neprekročilo, ale bolo expresne urýchlené (sedem dní), je potrebné hodnotiť celkovú dobu prvostupňového rozhodovania okresného súdu ako akceptovateľnú, z celkového pohľadu neporušujúcu požiadavku urýchleného prejednávania väzobných vecí (obdobne pozri napr. II. ÚS 127/2020, bod 17). Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa javí námietka sťažovateľa o porušení požiadavky urýchlenosti rozhodovania jeho väzobnej veci v rámci prvostupňového a druhostupňového väzobného konania pred okresným a krajským súdom ako zjavne neopodstatnená.

III.2. K porušeniu namietaných práv prvostupňovým uznesením okresného súdu:

18. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, že o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pritom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne. Vo vzťahu k označenému prvostupňovému uzneseniu okresného súdu disponoval sťažovateľ riadnym opravným prostriedkom – sťažnosťou, ktorú aj využil. V sťažnostnom konaní bol krajský súd nielen oprávnený, ale aj povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľa v prípade zistenia, že súd prvého stupňa do týchto neprípustne zasiahol. Existencia opravného konania pred krajským súdom ako nadriadeným súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom prvostupňovom uznesení, keďže sťažnosť v danom prípade predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu (I. ÚS 483/2020). Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia označených práv podľa ústavy a listiny, ako aj práv podľa dohovoru prvostupňovým uznesením okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z o Ústavnom súde Slovenskej republiky o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.3. K porušeniu namietaných práv druhostupňovým uznesením krajského súdu:

19. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na urýchlenú súdnu kontrolu zákonnosti jeho väzby, s čím je spojená povinnosť nariadenia prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 dohovoru (obdobne napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018). Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

20. V zmysle judikatúry ústavného súdu v prípade dlhšie trvajúcej väzby musia byť pre jej udržateľnosť splnené štyri základné podmienky. Prvou z nich je po formálnej stránke existencia uznesenia o vznesení obvinenia. Z hľadiska materiálnej stránky je nevyhnutné kvalifikované (dôvodné) podozrenie zo spáchania zo skutku, za ktorý je vznesené obvinenie. Ďalšou podmienkou je existencia niektorého z väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku. Zároveň však musí byť splnená podmienka, aby orgány činné v trestnom konaní (súd, prokurátor, vyšetrovateľ a policajný orgán) postupovali vo veci samej s osobitnou starostlivosťou a urýchlením (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 12/06).

21. Pri posúdení väzobnej trestnej veci sťažovateľa sa ústavný súd zamerlal na posúdenie otázky, či sa krajský súd s relevantnými okolnosťami väzobnej veci sťažovateľa, resp. s tými okolnosťami, na ktoré poukazuje samotný sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia v spojení s dôvodmi prvostupňového uznesenia okresného súdu ústavnoprávne akceptovateľné a či konajúcimi súdmi zvolená a prezentovaná interpretácia aplikovanej právnej úpravy neodporuje jej účelu a zmyslu. Inými slovami, či je väzba v prípade sťažovateľa zdôvodnená ústavne udržateľným spôsobom.

22. Tak, ako je to uvedené v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia, pri preskúvaní druhostupňového uznesenia krajského súdu ústavný súd vychádzal aj z obsahu prvostupňového uznesenia prijatého okresným súdom v predmetnom konaní, a to v súlade so svojím ustáleným právnym názorom, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok. Taktiež v zmysle judikatúry ESLP pri zamietnutí odvolania sa odvolací súd môže obmedziť i na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, sťažnosť č. 20772/92, body 59 – 60). Uvedené závery zahŕňajú aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového súdu, ako aj druhostupňového súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

23. Konajúce súdy sa v odôvodnení svojich rozhodnutí v prvom rade vysporiadali s námietkou sťažovateľa o zbytočných prietáhoch v rámci meritórneho trestného konania a poukázali na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 254/2021 z 15. júna 2021, ktorého predmetom bolo preskúmanie väzobných rozhodnutí z predchádzajúcej etapy trestného konania a v ktorom ústavný súd vylúčil možnosť výskytu zbytočných prietáhov v štádiu súdneho konania (od podania obžaloby do podania ústavnej sťažnosti) pričítateľných na vrub konajúcim súdom. Konajúce súdy takisto poznamenali, že v trestnej veci sťažovateľa bolo dosiaľ vykonaných jedenásť hlavných pojednávaní, na ktorých sa realizovala podstatná časť dokazovania vo veci.

24. V oboch väzobných rozhodnutiach okresný súd a krajský súd konštatovali, že na dôvodoch väzby sťažovateľa, tak ako boli ustálené v predchádzajúcich väzobných rozhodnutiach, sa nič nezmenilo. K dôvodnosti trestného stíhania, teda k základnej materiálnej podmienke väzby, uviedli, že je sťažovateľ zo spáchania vyšetrovanej trestnej činnosti usvedčovaný výpoveďami

väčšieho počtu svedkov (desať svedkov), kde okresný súd v stručnosti špecifikoval obsah jednotlivých svedeckých výpovedí. Tieto svedecké výpovede podľa vyjadrenia konajúcich súdov pritom korešpondujú aj s dôkazmi iného charakteru, a to s tromi znaleckými posudkami, so špecifikovaným zoznamom a správou mesta [REDAKOVANÉ], špecifikovanými výpismi z účtu a daňovými priznaniami. Opodstatnenosť dôvodnej obavy podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (pokračovanie v trestnej činnosti) podložili konajúce súdy poukazom na obsah registra trestov sťažovateľa, ktorý svedčí o tom, že sťažovateľ bol deväťkrát odsúdený za spáchanie tak majetkovej, ako aj násilnej trestnej činnosti, pričom predposledným odsúdením bolo odsúdenie za trestný čin vraždy na súhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere pätnástich rokov a posledným odsúdením bolo odsúdenie pre trestný čin podplácania. Konajúce súdy na tomto mieste poznamenali, že pokiaľ ide o majetkovú trestnú činnosť, sťažovateľ sa v minulosti dopustil rovnakých alebo obdobných trestných činov, ktoré sú mu kladené za vinu aj v súčasnosti, aktuálne vyšetrovanej trestnej činnosti sa mal pritom dopustiť v čase trvania náhrady väzby alternatívnym opatrením v inej trestnej veci, navyše v tomto období sa mal dopustiť aj iných trestných činov (trestné činy podvodu), ktoré sú predmetom vedených trestných stíhaní. Súdy na základe uvedeného dôvodili, že je sťažovateľ osobou s výraznými sklonmi k páchaniu trestnej činnosti, na ktorú zrejme ani predchádzajúce vykonané nepodmienečné tresty odňatia slobody nemali potrebný prevýchovný vplyv, preto je nutné sťažovateľa dočasne izolovať a zabrániť mu v ďalšom páchaní trestnej činnosti.

25. V odôvodnení oboch rozhodnutí oba konajúce súdy vylúčili možnosť náhrady väzby alternatívnymi opatreniami, keď poukázali jednak na zlyhanie uvedených inštitútov pri náhrade sťažovateľovej väzby v minulosti, ako aj na skutočnosť, že je sťažovateľ stíhaný pre obzvlášť závažný zločin, pri ktorom možno väzbu sťažovateľa nahradiť, iba ak to dovoľujú výnimočné okolnosti prípadu, ktoré však v prejednávanej veci zistené neboli. Súdy takisto dodali, že od výsluchu svedkyne (družky sťažovateľa), ktorá ponúkla peňažnú záruku ako náhradu väzby sťažovateľa, bolo upustené, keďže sa tento výsluch javil ako nadbytočný, keďže u sťažovateľa bola možnosť náhrady väzby peňažnou zárukou posúdená ako nedostatočná vzhľadom na jeho osobu a povahu prejednávanej veci a tiež pre nezistenie výnimočných okolností veci.

26. Krajský súd v druhostupňovom uznesení uviedol, že neakceptoval argumenty sťažovateľa o nedostatku nestrannosti sudcu prvého stupňa, keďže tento riadne o uplatnenej námietke sťažovateľa rozhodol v súlade s Trestným poriadkom a svoje rozhodnutie odôvodnil uvádzajúc, že námietka nebola vznesená bezodkladne v súlade s § 31 ods. 5 Trestného poriadku, teda bez meškania, len čo sa sťažovateľ dozvedel o dôvodoch vylúčenia, a to minimálne od 15. októbra 2021, keď podal rozsiahly podnet, na ktorý sa odvoláva, resp. od 18. novembra 2021, keď mu bolo doručené uznesenie okresného súdu č. k. 3T/72/2020 z 12. novembra 2021, keď navyše sčasti je dôvodom tejto námietky len procesný postup súdu v konaní, a to spôsob rozhodnutia o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby v uvedenom rozhodnutí z 12. novembra 2021.

27. K požiadavke sťažovateľa, aby sa okresný súd pri prejednávaní jeho žiadosti o prepustenie z 20. decembra 2021 oboznámil aj s dôvodmi a obsahom žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 27. októbra 2021, okresný súd uviedol, že o nej už bolo v minulosti rozhodnuté právoplatným uznesením okresného súdu č. k. 3 T 72/2020 z 12. novembra 2021 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 2 Tos 169/2021 zo 6. decembra 2021.

28. Po preskúmaní obsahu prvostupňového uznesenia okresného súdu a druhostupňového uznesenia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že argumentácia, prostredníctvom ktorej bolo sťažovateľovi v oboch rozhodnutiach vysvetlené splnenie materiálnych podmienok väzby, je jednak úplne vyčerpávajúca a súčasne plne konvenuje obsahu dotknutých ustanovení Trestného poriadku upravujúcich rozhodovanie o väzbe. Opis konkrétnych skutočností opodstatňujúcich u sťažovateľa väzbu preventívnu ponúknutú v odôvodnení týchto rozhodnutí je natoľko výpovedný a presvedčivý, že prípad väzby sťažovateľa možno hodnotiť ako učebnicový prípad väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Dôvodnosť podozrenia zo spáchania vyšetrovanej trestnej činnosti ako *conditio sine qua non* pre väzbu sťažovateľa je v sťažovateľovom prípade podporená pevnou dôkaznou situáciou pozostávajúcou z množstva svedeckých výpovedí podporených skupinou ďalších listinných dôkazov. Konajúcimi súdmi prezentované okolnosti o mimoriadne bohatej kriminálnej minulosti sťažovateľa vyplývajúce z jeho registra trestov v spojení s konkrétnou skúsenosťou z minulosti, keď alternatívne opatrenie nahrádzajúce jeho väzbu nezabránilo sťažovateľovi v ďalšom páchaní trestnej činnosti, nasvedčujú tomu, že jeho sklony k páchaniu trestnej činnosti sú natoľko silné, že je obava z možného pokračovania v trestnej činnosti naliehavá do tej miery, že si vyžaduje elimináciu pobytu sťažovateľa na slobode.

29. Ústavný súd ďalej uvádza, že je z obsahu odôvodnenia druhostupňového uznesenia zrejmé, že sa krajský súd oboznámil aj s priebehom trestného konania na účel posúdenia prípadných zbytočných prietahov v meritórnom konaní. Odkázal pritom aj na špecifikované uznesenie ústavného súdu, ktoré vylúčilo zbytočné prietahy v príslušnom štádiu súdneho konania v trestnej veci sťažovateľa (pozri bod 23 odôvodnenia tohto rozhodnutia). Na tomto mieste poukazuje aj na ďalšie svoje neskoršie uznesenie č. k. I. ÚS 148/2022 z 9. marca 2022, ktorého predmetom bolo preskúmanie ústavnosti väzobného rozhodnutia (rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 27. októbra 2021) v predmetnej trestnej veci sťažovateľa, kde ústavný súd vylúčil tvrdenia sťažovateľa o nečinnosti okresného súdu v meritórnom konaní. Je toho názoru, že závery tohto uznesenia ústavného súdu sú aktuálne aj pre rozhodovanie o aktuálnej ústavnej sťažnosti sťažovateľa, keďže sa týkajú časovo bezprostredne predchádzajúceho väzobného rozhodovania konajúcich súdov.

30. Ak sťažovateľ vytýka konajúcim všeobecným súdom, že odôvodnenie jeho väzby je v súdnych rozhodnutiach rovnaké od jeho vzatia do väzby 19. mája 2018 až po ostatné rozhodovanie o jeho osobnej slobode, k tomu ústavný súd uvádza, že už mnohokrát vo svojich rozhodnutiach prezentoval názor, že opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, pokiaľ súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii (napr. IV. ÚS 41/08,

IV. ÚS 149/08, IV. ÚS 314/08, I. ÚS 132/2013, II. ÚS 282/2016, I. ÚS 384/2019), čo bol aj prípad sťažovateľa.

31. Ako celkom irelevantná sa ústavnému súdu javí námietka sťažovateľa, v ktorej konajúcim súdom vytýka, že pri rozhodovaní o žiadosti o prepustenie z väzby z 20. decembra 2021 nezohľadnili napriek jeho výslovnej požiadavke aj dôvody a obsah jeho predchádzajúcej žiadosti o prepustenie z 27. októbra 2021. K záveru konajúcich súdov, že uvedená žiadosť už bola posúdená právoplatným rozhodnutím a prekážka právoplatne rozhodnutej veci vylučuje, aby sa súd žiadosťou znova zaoberal, nie je čo dodať a ústavný súd je toho názoru, že uvedený postup konajúcich súdov nemohol nijakým spôsobom zasiahnuť do sťažovateľom namietaných práv. Rovnako ako na prvý pohľad zjavne neopodstatnené hodnotí ústavný súd výhrady sťažovateľa k spôsobu, akým sa okresný súd vysporiadal so sťažovateľom uplatnenou námietkou zaujatosti. Poukazuje na relevantné ustanovenia Trestného poriadku, ktoré okresný súd v prípade sťažovateľovej námietky zaujatosti celkom správne aplikoval, a to na § 31 ods. 5 Trestného poriadku, podľa ktorého námietku zaujatosti je strana povinná vzniesť bez meškania, len čo sa dozvedela o dôvodoch vylúčenia, a tiež na § 32 ods. 6 Trestného poriadku, podľa ktorého o námietke zaujatosti strany, ktorá nebola vznesená bezodkladne podľa § 31 ods. 5 Trestného poriadku, sa nekoná. Tak ako správne okresný súd uviedol relevantnú vedomosť o skutočnosti, ktorú označuje vo svojej námietke zaujatosti sťažovateľ ako dôvod na vylúčenie dotknutého samosudcu, a to že v jeho veci koná samosudca (okresný súd koná v trestnej veci sťažovateľa od 11. decembra 2020, pozn.), ktorý má mať podľa jeho mienky vzťah k dvom sudcom, proti ktorým sťažovateľ podal podnet pre ich údajné korupčné správanie, nadobudol sťažovateľ nespochybniteľne momentom uplatnenia tohto podnetu, teda už 15. októbra 2021. Za takýchto okolností je hodnotenie okresného súdu, že námietka zaujatosti uplatnená 14. januára 2022 nie je uplatnená bezodkladne, celkom na mieste.

32. Namietané druhostupňové uznesenie krajského súdu sa vzhľadom na predchádzajúce závery ústavnému súdu nejaví ako nezdôvodnené, a teda svojvoľné. Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd uviedol vo svojom rozhodnutí dostatočne konkrétne a náležité dôvody na udržanie preventívnej väzby sťažovateľa, kde odôvodnenie je založené na racionálnej úvahe opretej o konkrétne skutočnosti vyplývajúce z vykonaných dôkazov obsiahnutých v trestnom spise. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný názor, sama osebe nemôže odôvodňovať porušenie ním označených práv.

33. Vo vzťahu k formulovanej námietke porušenia práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru druhostupňovým uznesením krajského súdu ústavný súd pripomína, že označené ustanovenie je z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľné v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste, t. j. trestnom obvinení) a nevzťahuje sa na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska väčšiny procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05). Tento právny názor vychádza z rešpektovania rozhodovacej praxe ESLP, v zmysle ktorej sa osobná sloboda chráni

v zásade prostredníctvom čl. 5 dohovoru, a to najmä pokiaľ ide o zákonnosť väzby vrátane otázky, či k takémuto zbaveniu slobody došlo v súlade so zákonom upraveným postupom (čl. 5 ods. 1 dohovoru), pritom súčasťou záruk vyvoditeľných z čl. 5 dohovoru je aj ochrana práva jednotlivca na primeranú dĺžku väzby v zmysle požiadavky, aby väzba nebola predlžovaná nad primeranú lehotu a aby nedochádzalo v postupe príslušných orgánov počas trvania väzby k zbytočným prietahom (čl. 5 ods. 3 dohovoru), ako aj ochrana práva jednotlivca domáhať sa periodického prieskumu zákonnosti väzby a žiadať o prepustenie na slobodu, o ktorom musí byť rozhodnuté urýchlene [(čl. 5 ods. 4 dohovoru); k uvedenému pozri napr. Khudoyorov v. Rusko, č. 6847/02, rozsudok ESĽP z 8. 11. 2005, body 124 –125, 172 – 174 a 193; Öcalan v. Turecko, č. 46221/99, rozsudok Veľkej komory ESĽP z 12. 5. 2005, body 83 – 84 a 103; Khudobin v. Rusko, č. 59696/00, rozsudok ESĽP z 26. 10. 2006, body 103 a 115]. Uvedené síce nevylučuje, aby v odôvodnených prípadoch bolo možné aplikovať aj také procesné garancie, ktoré svojou povahou sú podradené pod čl. 6 dohovoru, ich využitie však prichádza do úvahy iba primerane (*mutatis mutandis*) s prihliadnutím na osobitosti konania o pozbavení osobnej slobody (Trepashkin proti Rusku, č. 2, rozsudok, 16.12. 2010, č. 14248/05, § 148). O takéto okolnosti však v prejednávanej veci podľa názoru ústavného súdu nejde. Z tohto dôvodu sa námietka porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru druhostupňovým uznesením (rozhodnutím o väzbe) krajského súdu javí pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi obsahom namietaného čl. 6 ods. 1 dohovoru a označeným rozhodnutím ako zjavne neopodstatnená.

34. S prihliadnutím na všetky uvedené čiastkové závery ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia práv sťažovateľa druhostupňovým uznesením krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.4. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

35. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom poukazuje ústavný súd na obsah § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého možno ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu (t. j. advokáta), ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (pozri napr. III. ÚS 265/2014). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že v danej veci nie je daná jeho právomoc, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, uvedený záver zároveň znamená, že v danej veci ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda nie je splnený jeden z predpokladov na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Vzhľadom na výsledok posúdenia ústavnej sťažnosti ústavným súdom, tak ako je to uvedené v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto rozhodnutia, je evidentné, že v prípade sťažovateľa išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda v danom prípade neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

Z tohto dôvodu ústavný súd žiadosti sťažovateľa v zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu